

Commentaar

Door Jan Paul van Soest

Politiek en veehouderij

Dat de veehouderij veel vervuiling veroorzaakt is al lang bekend, al mocht dat in de beginjaren niet hardop worden gezegd. Schattingen van het Instituut van Bodemvruchtbaarheid inzake de mestproblematiek moetsen onder de tafel blijven, begin jaren '70.

Dat was de strategie fase 1: zwijgen. Dat gaat een tijd goed, zo bleek. Daar waar andere sectoren onder het mes moesten, bleef de veehouderij gespaard. Toen de rommel ons uit de oren kwam ging fase 2 van de strategie in: bagatalliseren. Er was wel vervuiling, maar verkeer en industrie waren erger. Werkte ook een tijd, en daarna lag fase 3 van het strategisch plan klaar: wijzen op 't economisch belang van de sector. Er was dan misschien wel vervuiling en misschien ook wel erg, maar aanpakken was niet verstandig, want de intensieve veehouderij was toch de kurk waarop de Nederlandse economie dreef. Dat werkte ook een tijd als pantser tegen maatregelen. Maar uiteindelijk werd ook die mythe ontzenuwd en leek de veehouderij eraan te moeten geloven.

Leek. Maar fase 4 was nog niet ingegaan. Acties. Trekkers. Geweld. Wetsovertredingen. Dat hielp ook weer een tijdje. En fase 5 lag nog gereed: klagen. Er zou geen tijd geweest zijn te anticiperen, de maatregelen waren onredelijk, de normen te scherp, de tijd om eraan te voldoen te kort, de boeren zouden er aan onderdoor gaan. De samenleving en de politiek hebben de veehouderij lang ontzien en uitspraken en handelingen gepikt die ze van geen andere sector gepikt zouden hebben. Is het roer nu definitief om, met de nieuwe varkens- en mestmaatregelen? Dat valt te bezien. Er zit nog dermate veel weerstand in de sector, en wellicht ook dermate veel rek in de maatregelen, dat het nog maar de vraag is of de plannen ook worden uitgevoerd.

Om een sector 'om' te krijgen zijn er twee zaken nodig. Ten eerste: voldoende druk op de ketel. En ten tweede: persectief biedend leiderschap. De maatschappelijke druk is er gekomen, zij het laat en te aarzelend, met te veel en te gemakkelijke ontsnappingsroutes. Het leiderschap in de sector is echter tot dusverre vooral reactief en destructief geweest. Een groot verschil met bijvoorbeeld de tuinbouw, waar het roer wel omging. Zeker, individuele gevallen kunnen schrijnend zijn en daar moet oog voor zijn. Ook zeker: de meeste besturingsproblemen zijn makkelijker dan deze, omdat uiteindelijk betrokken partijen toch wel de redelijkheid van maatregelen inzien. Maar als dat niet gebeurt kan en moet de politiek druk opbouwen als een sector zich op een maatschappelijk ongewenste wijze ontwikkelt en vervolgens de sector de kans geven zelf de leiding te nemen. De drukopbouw was te laat en te zacht en de sectorleiding defensief in plaats van vooruitstrevend, met oog voor de problemen. In zo'n geval moet de politiek de leiding nemen, aangeven welke richting maatschappelijk gewenst is en geen enkel misverstand over haar bedoelingen laten bestaan.

In dat opzicht treft de politieke partijen die de afgelopen dertig jaar aan het bewind zijn geweest evenveel blaam als de veehouderij zelf. ♦

(Jan Paul van Soest is directeur van het Centrum voor Energiebesparing en schone technologie.)